

Inhoud

Toespraak dhr. B.J. Diazoni, Voorzitter Stichting Herdenking Gevallen en Slachtoffers in Nederlands-Indië	1
Toespraak dhr. mr. J.H.C. van Zanen, Burgemeester Gemeente Amstelveen	3
Toespraak dhr. W. van Lith, Voorzitter Bond van Wapenbroeders, Afdeling Amstelland.	5
Toespraak mw. C.E. Suverkropp, Bestuur Stichting Gastdocenten WO II, Werkgroep Zuidoost-Azië	6

Toespraak dhr. B.J. Diazoni, Voorzitter Stichting Herdenking Gevallen en Slachtoffers in Nederlands-Indië

Goeden avond Dames en Heren, Jongens en meisjes,

Namens de Stichting Herdenking Gevallen en Slachtoffers in Nederlands-Indië heet ik u allen hartelijk welkom. Speciaal verwelkom ik de slachtoffers uit Nederlands-Indië onder u die ondanks het verdriet over deze oorlogstijd en wellicht uw leeftijd, de moeite hebben genomen om vandaag hier aanwezig te zijn.

Het is ons een eer dat vandaag dat tevens vandaag aanwezig zijn: de Gedeputeerde van de Provincie Noord-Holland, de heer Visser, Burgemeester Van Zanen en Mevrouw Van Zanen, de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht en der Veteranen, Vice-Admiraal Van Maanen, Majoor Bouten van het Regionaal Militair Commando West, de Koninklijke Militaire Kapel “Johan Willem Friso” onder leiding van Eerste luitenant Jagers, Luitenant-Generaal buiten dienst Meines, Luitenant-Generaal buiten dienst Van Baal, Kolonel der Mariniers buiten dienst en voorzitter van het Veteranen Platform Knoppen, Compagniescommandant Charlie Compagnie Amsterdam van het 20ste Natresbataljon, Kapitein Visser en de heer Van Lith, voorzitter van de Bond van Wapenbroeders afdeling Amstelland.

Graag danken wij het Regionaal Militair Commando West, de Nationale Reserve, de Bond van Wapenbroeders, de heren Bouwens, de Jeu de Boules vereniging en alle Gemeentelijke diensten voor hun hulp. Als laatste, maar zeer zeker heel belangrijk, ook heel veel dank aan onze donateurs: Uw bijdrage stelt ons in staat om ook dit jaar deze bijeenkomst te organiseren.

Naast de jaarlijkse organisatie van deze bijeenkomst heeft onze Stichting, om tegemoet te komen aan de wens van velen om een laatste rustplaats in Indische aarde te hebben, vorig jaar het initiatief genomen om een grafmonument op Begraafplaats Zorgvlied met steun van de Gemeente Amstelveen te realiseren. Daarin kan as na crematie op aarde, welke is overgebracht uit Java, verstrooid worden. Ook dit grafmonument genoemd “De Gordel

van Smaragd” is gemaakt door Ella van de Ven. Zij heeft ook dit grote Indië monument gemaakt.

Morgen, dames en heren, is het 63 jaar geleden dat Japan op 15 augustus 1945, na een bezetting van bijna 4 jaar vol terreur en onderdrukking eindelijk capituleerde en het einde van de 2e Wereldoorlog een feit werd.

Amerika werd en wordt door velen vaak verguisd voor het gooien van die atoombommen op Hiroshima en Nagasaki ..... maar ..... juist DAT redde het leven van miljoenen mensen. ZIJ zijn Amerika enorm dankbaar dat zij het daardoor konden overleven. Deze controverse, de Japanse ontkenning van hun wrede rol, het weglaten daarvan uit hun geschiedenisboekjes en het onbegrip voor het doorstane leed van de getroffenen in Japan en bij anderen, deed ons als slachtoffers decennialang onbegrepen en gefrustreerd naar binnen keren. Pas eind jaren tachtig, ruim 40 jaar later, kwam er langzamerhand wat begrip, ook toen pas in Nederland. De initiatiefnemers, enkele zijn vandaag onder ons, zijn wij dan ook zeer dankbaar dat “ons” monument tot stand is gekomen.

Elk jaar komen wij hier bijeen om samen met hen die zich met Nederlands-Indië verbonden weten, de duizenden gevallen in Nederlands-Indië te herdenken en om ook samen stil te staan bij het leed van de overlevenden. Niet alleen de generatie, die deze ellendige jaren aan den lijve heeft moeten ondergaan, maar ook de 2e en 3e generatie komen hier bijeen. De groeiende belangstelling, juist ook bij de jongere generaties, doet ons overlevenden zeer veel goed. Dat de overheid voor de eindexamens havo en vwo in 2007 en 2008 de Nederlands-Indische geschiedenis als hoofdthema heeft gekozen, heeft ons ook gestimuleerd om nu en in de toekomst regelmatig aan onze website Indiëherdenking Amstelveen punt NL, interviews toe te voegen van overlevenden. Het levend houden en doorgeven aan volgende generaties van onze herinneringen -de goede en de kwade- van onze levenslessen, is onze gift aan de jongeren want alleen zo kunnen zij het eigen verleden begrijpen en hun keuzes voor de toekomst maken. Het werk van Mevrouw Suverkropp, waar zij u zo meteen meer over zal vertellen, kunnen wij daarom ook zeer waarderen. Ik dank u voor uw aandacht

Toespraak dhr. mr. J.H.C. van Zanen, Burgemeester Gemeente Amstelveen

‘Herinneren’

Dames en heren, jongens en meisjes,

We zijn hier om te her-inneren en te her-denken. Dat weet u wel, maar ik stel er prijs op om beide woorden even in hun volle betekenis en gewicht met u te delen. Want we zeggen het zo makkelijk: herinner je je nog... ik herdenk die en die...

Maar laten we even vaststellen dat her-inneren vooral betekent dat je iets opnieuw (her) beleeft: her-innerlijkt. Datzelfde geldt voor her-denken, wat niet meer of minder betekent dan dat we onze gedachten opnieuw laden met beelden, klanken, geuren, emoties die te maken hebben met personen die van grote waarde en betekenis zijn geweest.

Her-inneren en her-denken: het gaat om meer dan woorden, het gaat om her-beleven, om het her-schikken van emoties, in het besef dat het verhaal van de verschrikkingen tijdens de Tweede Wereld Oorlog - en daarna - in het algemeen en in Nederlands- Indië in het bijzonder, nog altijd verteld en opgetekend moet worden. Keer op keer. En altijd als nieuw.

De eindeloze appèls, de ranselpartijen, de brandende, verzengende zon, de mishandelde meisjes van de fouragegroep, de ellende van de dood, het buurmeisje dat aan kinkhoest overleed, de vernederingen... Velen van u hebben zelf dergelijke herinneringen aan de periode van de Japanse bezetting, waarvan wij hier vanavond in Amstelveen (en eerder vandaag in het parlement in Den Haag) de afloop herdenken. Misschien heeft u geliefden verloren of heeft u op andere wijze blijvend verdriet overgehouden. Ik weet dat er onder u zijn die daaraan uit eigen bescherming niet te veel willen terugdenken. Begrijpelijk.

Maar ook buiten deze herdenking laat het voormalig Nederlands-Indië, het huidige Indonesië, u niet los. U heeft nu eenmaal een hechte band met dit land, een band die nooit meer overgaat - want die herinneringen en hun echo zitten als het ware in uw bloed.

‘Het Indië-gevoel is niet kleurgebonden,’ zegt de een. ‘Indonesië zal nooit een gewoon buitenland zijn,’ zegt de ander.

Juist omdat u die band heeft, juist omdat u als geen ander weet waarover u spreekt, is het belangrijk dat de herinneringen en de persoonlijke ervaringen van degenen die de verschrikkingen hebben meegemaakt, nooit verloren gaan...Mijn echtgenote Marian en ik ervaren dat ook persoonlijk zo. Wijlen Marian’s moeder zat als meisje in kamp Makassar.

Het is belangrijk dat de herinneringen en de persoonlijke ervaringen van degenen die de verschrikkingen hebben meegemaakt, niet verloren gaan. Niet zozeer voor onszelf, maar vooral voor de jeugd. Om de simpele reden dat wij en zij van uw verleden moeten kunnen leren.

Dames en heren, jongens en meisjes, wij staan stil bij hen die de verschrikkingen in Nederlands-Indië niet hebben overleefd; - waar dan ook, ook in de koopvaardij - en bij degenen die daardoor voor het leven getekend zijn.

Toespraken Indië Herdenking Amstelveen | 2008

Ik gedenk U en de Uwen, hier in Amstelveen, in dankbaarheid en met alle respect voor de herinneringen die uw leven tekenen.

Toespraak dhr. W. van Lith, Voorzitter Bond van Wapenbroeders, Afdeling Amstelland

Burgemeester, Admiraal, Generaal, Voorzitter Veteranen Platform, Dames en Heren, Jongens en Meisjes,

Wij zijn bijeen gekomen voor deze bijzondere gelegenheid en op deze bijzondere plaats in het Broersepark, gelegen in het centrum van onze mooie gemeente, bij een schitterend monument, wat symbool staat voor alle gevallen en oorlogsslachtoffers van welke oorlog of vredesmissie dan ook en wij gedenken vandaag in het bijzonder de gevallen en slachtoffers in het voormalig Nederlands-Indië en Nieuw Guinea.

15 augustus 1945 capituleerde Japan en die datum betekende het einde van de tweede wereldoorlog. Maar eindigde de oorlogsomstandigheden toen echt in het voormalig Nederlands-Indië? Neen, er volgde een woelige tijd die tot en met de overgave van Nederlands Nieuw Guinea heeft geduurd, waarbij tussen 1945 en eind 1962 nog eens duizenden slachtoffers vielen, zowel aan burger als aan militaire zijde, onder de Nederlandse, de Nederlands-Indische, de Indische en Papoeabevolking. De gevolgen van die tijd vanaf de inval van de Japanners tot eind 1962 dragen velen, tot op heden met hen mee.

Binnen de Bond van Wapenbroeders steunen wij elkaar bij de verwerking hiervan. Wij zijn niet alleen tot steun voor de mensen, die toen gediend hebben, maar zijn er ook voor onze jongens -en tegenwoordig ook meisjes- die nu dienen bij allerlei vredesmissies. Ook zij hebben veel te verwerken en kunnen daarbij terugvallen op de kameraadschap binnen onze Bond.

Wij zijn vandaag bijeen voor de slachtoffers en voor de nabestaanden, die een vader, een moeder, een broer, zus of zelfs kinderen hebben verloren en ook voor de andere familie leden, om even stil te staan bij het verleden en om te denken aan hun dierbaren en geliefden.

Dan komt de herinnering weer boven. Dat herinneringsvermogen is in staat beelden van weleer op te roepen. Hoe was het toen je nog samen het leven deelde, wat je deed en waar je zo gelukkig van werd. Het lijkt dan alsof de tijd even stilstaat. Wij behoeven er niet alleen voor te staan en alles in stilte te verdringen. Ervaringen met anderen bespreken, het verwerken, leidt tot verdraagzaamheid, tot begrip en tot verzoening met het verleden.

Daarom is het belangrijk om vandaag bijeen te zijn bij dit schitterende monument om even te denken, gedenken en herdenken.

Laten wij steeds, elke dag van ons bestaan, blijk geven van respect. Blijk geven van verdraagzaamheid. Laten wij onze meningen oprecht kenbaarbaar maken. Wij mogen met elkaar van mening verschillen. Dat hoort bij onze democratie. Belangrijk is om elkaar vertrouwen te geven. Als wij zo met elkaar leven gaan verdraagzaamheid en vrede hand in hand. Ik wens U allen Vrede en Geluk

Toespraak mw. C.E. Suverkropp, Bestuur Stichting Gastdocenten WO II, Werkgroep Zuidoost-Azië

Geachte aanwezigen,

Het is voor mij een eer om hier te mogen staan en u iets te vertellen over de Stichting Gastdocenten Tweede Wereldoorlog, Werkgroep ZO-Azië. Mijn naam is Connie Suverkropp geboren te 1932 te Soekaboemi. Sukabumi is een stad in de provincie West-Java gelegen ongeveer 150 kilometer ten zuiden van de hoofdstad Jakarta en 70 kilometer ten westen van Bandung. Letterlijk betekent Sukabumi "houden van het land". En dat laatste, dames en heren, doen u en ik, ondanks al het verdriet van de oorlog en wij houden nog steeds van het land waar wij geboren werden. Maar de meeste tijd van mijn jeugd woonden we in Bandoeng met mijn ouders en hun 5 kinderen, ik ben de middelste. Mijn twee oudere broers zijn veel met mij opgetrokken. Na schooltijd hadden we een heerlijke vrijheid, gingen dagelijks naar het zwembad en heel vaak naar de dierentuin. Zondags vertrokken we vaak naar Pengalengan, ten zuiden van Bandoeng, naar onze grootouders, een waar paradijs. Hieraan kwam aan abrupt einde door de komst van de Japanners. De stoottroepen die ons huis binnendrongen maakte me voor het eerst van mijn leven echt bang. Voor mijn ouders zeker ook een moeilijke tijd omdat mijn jongste zus nog net niet geboren was. Ze kwam eind april 1942 ter wereld toen de avondklok al afgekondigd was. De gang naar het ziekenhuis was heel riskant, ze hebben zich een paar maal moeten verstoppen in een greppel om niet ontdekt te worden. Al gauw hierna werd mijn vader door de Kenpetai opgepakt, Mijn grootouders werden gesommeerd naar het gezinskamp Andir te verhuizen. Wij bleven voorlopig in ons huis wonen met nog 3 andere vrouwen met kinderen. Eind 1942 werd er tuberculose bij mijn moeder geconstateerd en mede daardoor kregen we geen onverwacht bezoek van Japanners meer die altijd van alles gewoon meenamen. Het leven werd moeilijk zonder inkomen. Mijn oudste broer ging daarom in een bengkel werken, mijn tweede broer was te blond om buiten het huis te lopen hij viel te veel op. Aan mij de taak om naar de pasar te gaan en voor de zusjes te zorgen. Mijn moeder wilde ze immers niet besmetten.. School was er niet meer, de meeste waren al naar een kamp vertrokken en alle anderen hadden het te druk met overleven binnen een langzamerhand vijandige maatschappij. Waarschijnlijk zijn we verraden, want ook wij, moeder en 5 kinderen in de leeftijd van 16, 15, 12, 5 en 2 jaar zijn door de Kenpetai in April 1944 opgehaald. Een paar dagen gevangenis en verhoor en dan het uit elkaar rukken van het gezin. Mijn broers naar het mannenkamp, mijn moeder naar een ziekenhuiskamp en wij drieën naar Tjihapit. Eerst wist ik niet waar mammie was, maar later heb ik haar nog een stuk of 6 keer kunnen bezoeken met een werkploeg die de riolen in het ziekenhuis door moest steken. In november transport van ons drie naar Struiswijk in Batavia en dan de bevrijding die we pas 23 augustus te horen kregen. Ik was redelijk apathisch en wist niet zo goed wat me te doen stond. Helaas kreeg het kampbestuur een telefoontje, of ik maar naar de begrafenis van mijn moeder wilde komen op 8 september 1945. De rit er naar toe werd ik beveiligd door Japanners immers de Bersiap was begonnen. Drie weken later gingen we met een groep vrouwen en kinderen naar Bandoeng. Op het station werden we omsingeld door pemuda's die niet veel goeds in de zin hadden, ontzet zijn we toen door een stel Japanners, die net in de buurt waren. In Bandoeng heb ik mijn broers teruggevonden en bij een bezoek aan het Rode Kruis kregen we te horen dat ook onze vader en onze grootouders omgekomen waren. De Bersiaptijd was gruwelijk en onbegrijpelijk, we moesten er vaak voor vluchten. Begin 1946 zijn mijn broers per schip en wij 3 per vliegtuig naar Holland gekomen. Mijn Hollandse grootmoeder heeft in den Haag een weeshuis voor ons gevonden want we wilden persé zo lang mogelijk bij elkaar blijven.

Mijn reden.

U begrijpt dat dit een van mijn redenen is om mee te werken aan de Stichting Gastdocenten. Ik wil de mensen die uit Indië hier kwamen en die er bleven, blijven eren en in herinnering blijven houden.

Dit jaar vieren we als Stichting Gastdocenten ons 20 jarig bestaan.. We wilden dat deze periode niet in de vergetelheid zou raken, de bestaande vooroordelen bestrijden en de jeugd voor dit deel van de vaderlandse geschiedenis interesseren. Immers, meer dan 130.000 Nederlandse en Nederland-Indische burgers, van oud tot jong hebben erbarmelijke jaren in de kampen gezeten en 13% heeft dit niet overleefd. Van de 80 000 gevangenen genomen militairen zijn er 23% omgekomen. Ook na de capitulatie op 15 augustus 1945 zijn er nog eens duizenden doden gevallen onder de buitenkampers die te bruin voor het kamp waren bevonden door de Jap, maar te wit voor de Indonesische revolutionairen, in de zogeheten Bersiaptijd. De schattingen lopen uiteen van 3 000 tot 20 000 doden. Ook militairen lieten daar hun leven toen zij tussen eind 45 en 1962 voor de Nederlandse zaak werden ingezet. En ook niet te vergeten ruim 300.000 Romusha's, de lokale bevolking welke eveneens onder verschrikkelijke omstandigheden door de Japanners tot arbeid verplicht werden. Ongeveer 80% heeft het niet overleefd.. En zij die het wel hebben overleefd, dragen de lichamelijke en psychische schade de rest van hun leven mee. Ook al praten ze er niet over of kappen ze een gesprek daarover snel af met de woorden "Soedah, laat maar".

Gastdocenten

Inmiddels hebben we zo'n 120 gastdocenten over het hele land verspreid en verzorgen wij zo lang onze gezondheid het nog toelaat, zeer regelmatig gastlessen op scholen.. Ieder van ons heeft zijn eigen drijfveer om dit verhaal aan de jeugd te vertellen.

Oorlogen behoren nog steeds tot de dagelijkse realiteit. Door de jeugd voorbeelden van moed en morele integriteit welke wij zelf hebben meegemaakt te vertellen, hopen wij hen in hun verdere leven te versterken voor als zij ooit zelf voor keuzes onder moeilijke omstandigheden komen te staan. Wij, als Gastdocenten willen door onze lessen een steentje bijdragen aan het besef dat de Tweede Wereldoorlog ook in Nederlands-Indië veel slachtoffers gemaakt heeft. Wij willen het bewustzijn van de jeugd stimuleren en hen laten weten dat vrede onderhouden moet worden.

Ik eindig met een strofe uit een gedicht van Neeltje Maria Min:

Noem mij, bevestig mijn bestaan,
laat mijn naam zijn als een keten.
Noem mij, noem mij, spreek mij aan,
O, noem mij bij mijn diepste naam.
Voor wie ik liefheb, wil ik heten.